

SECTION 6. GENERAL PEDAGOGY

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-623-2-16>

THE USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES FOR THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' COGNITIVE INDEPENDENCE

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ СТУДЕНТІВ

Kondrashkin M. Yu.

postgraduate student

*Educational and Scientific Institute
'Ukrainian Engineering and
Pedagogical Academy' of V. N. Karazin
Kharkiv National University
Kharkiv, Ukraine*

Кондрашкін М. Ю.

аспірант

*Навчально-науковий інститут
«Українська інженерно-педагогічна
академія» Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна
м. Харків, Україна*

Вступ. Пізнавальна самостійність як здатність студента самостійно аналізувати складні навчальні завдання, виконувати їх без сторонньої допомоги та застосовувати знання у нових ситуаціях визначає якість вищої освіти. У сучасних умовах зростаючої ролі військово-патріотичної освіти (наприклад, предмету «Захист України») метою є не тільки передача знань, а й виховання готовності молоді захищати країну. Як зазначають дослідники, саме заклади освіти стають основним центром військово-патріотичної підготовки, а роль предметів патріотичного спрямування значно зростає. Тому пошук ефективних педагогічних технологій, що сприяють розвитку у студентів творчих та дослідницьких навичок і самостійності, є надзвичайно актуальним. Інтерактивні технології (рольові ігри, ситуаційне моделювання, командні проекти, квести, цифрові симуляції та ін.) розглядаються як один з інструментів стимулювання активності та самостійності учнів у навчальному процесі [1].

Інтерактивні методи навчання та їх вплив. Рольові ігри та симуляції. Рольові ігри передбачають моделювання реальних чи вигаданих ситуацій, де студенти отримують певні ролі (командир, солдат, аналітик тощо) і самостійно приймають рішення. Такий метод наближає навчання до практики й стимулює активну участь студентів.

Дослідження показують, що включення рольових симуляцій сприяє розвитку творчості, критичного мислення, комунікативних умінь і навичок самостійного вирішення проблем. Наприклад, під час ігрового моделювання воєнних тактичних дій учасники аналізують обставини, обирають стратегію і не задіють готові шаблонні відповіді – це спонукає їх діяти самостійно та відповідально за рішення. Акцент на власному виборі ролі та сценарію надає студентам максимальну свободу інтелектуальної діяльності («власну роль... беручи на себе відповідальність за обране рішення»). Військово-патріотичні завдання в ігровому форматі (наприклад, симуляції оборони об'єктів чи пошукові «штаби») мотивують студентів до дослідження, сприяють засвоєнню матеріалу через практичне застосування і посилюють пізнавальну самостійність [3].

Ситуативне моделювання. Цей інтерактивний метод передбачає побудову навчальних ситуацій, максимально наближених до реальних умов, і командну розв'язку проблемних задач. Ситуативне моделювання забезпечує максимальну свободу діяльності студентів, обмежену лише правилами гри. Практичною перевагою є те, що учасники спостерігають реальну поведінку, моделюють ідеальні шляхи дій та навчаються через власні (самостійні) дії. Згідно з експериментальними даними, використання кейсів і ситуаційних задач допомагає здобувачам отримати досвід, максимально наближений до реального, і розвиває їх критичне мислення та самостійність. Наприклад, моделювання тактичної вправи (планування оборони, аналіз ситуації) сприяє глибшому розумінню матеріалу та розвитку вмінь працювати в команді, аргументувати вибір рішень і брати на себе відповідальність [2].

Командні проекти. Проектний метод включає організацію групової дослідницької діяльності навколо актуальної проблеми з обов'язковим пошуком рішень. Він орієнтований на самостійний пошук знань та їх застосування на практиці. Дослідження засвідчили, що проектні технології стимулюють активну участь студентів у навчальному процесі, розвивають аналітичні та творчі здібності і поглиблюють засвоєння навчального матеріалу. Працюючи над груповим проектом (наприклад, підготовка комплексного оборонного плану чи презентації з історії війська), студенти планують свої дії, розподіляють завдання, самостійно вивчають необхідні джерела й відповідають за кінцевий результат. Такий підхід виховує цілеспрямованість, дозволяє кожному отримати досвід самостійної роботи і формує почуття відповідальності за виконання колективного завдання. Зокрема, науковці зазначають, що метод проектів є одним з найефективніших засобів активізації навчальної діяльності та розвитку самостійності молодших і старших здобувачів.

Квести. Це ігрові сценарії, де учні послідовно виконують серію завдань-підказок (часто позакласно або з використанням технологій). Квест-технології поєднують колективну та індивідуальну роботу, підсилюють мотивацію до навчання та мають високий стимулюючий ефект. Дослідження показують, що участь у квестах «активізувало пізнавальну самостійність кожного учасника», оскільки учні могли порівняно виконати завдання, обговорювати різні стратегії і враховувати думки партнерів. Такий дослідницький формат навчання охоплює інтереси та здібності кожного студента, сприяє розвитку навичок пошукової роботи і збагачує досвід самостійного навчання. [4]

Цифрові симуляції та ігрові платформи. Сучасні комп'ютерні симулятори (онлайн-симуляції) створюють «аналог лабораторних досліджень» віртуально: у таких іграх можна експериментувати й моделювати різноманітні ситуації. Наприклад, наукові симуляції типу PhET або серіали військово-стратегічних ігор дозволяють студенту власноруч змінювати умови (параметри моделі) і відразу бачити наслідки своїх рішень. Це сприяє тому, що учні вчаться через власну дію, відчують причинно-наслідкові зв'язки і мають свободу творчого експерименту. При цьому цифрові інструменти (мультимедіа, віртуальна реальність, інтерактивні карти тощо) значно розширюють можливості самостійного вивчення. Наприклад, вивчення військової техніки або тактики з використанням інтерактивного 3D-моделювання дозволяє студенту самостійно досліджувати об'єкти, розбирати механізми та отримувати зворотний зв'язок у реальному часі, що підвищує інтерес та пізнавальну активність. Усі такі цифрові симуляції є своєрідними іграми-моделями, які «дають змогу досягнути принципи» предметів шляхом віртуальних дій [5].

Висновки. Інтерактивні технології навчання – рольові ігри, ситуаційні моделювання, командні проекти, квести, цифрові симуляції та інші – мають високий потенціал для розвитку пізнавальної самостійності студентів. Практика свідчить, що залучення студентів до активних ігрових і дослідницьких вправ стимулює їх критичне мислення, відповіді на проблемні запитання і здатність самостійно знаходити рішення. Зокрема, рольові ігри і ситуаційні моделювання занурюють студентів у реальні сценарії, що вимагають творчого аналізу та власних рішень. Командні проекти виховують здатність до незалежного планування і колективної роботи, а квести – зацікавленість у самостійному пошуку інформації. Цифрові симуляції створюють віртуальні лабораторії, де студент експериментує самостійно. У цілому, використання цих методів у курсах військово-патріотичної спрямованості сприяє не лише кращому розумінню матеріалу (наприклад, тактичних принципів чи історичних фактів), а й формуванню

вмінь самостійно здобувати знання та творчо їх застосовувати. Впровадження інтерактивних технологій сприяє вихованню у студентів відчуття особистої відповідальності, ініціативності й здатності до постійного саморозвитку у військово-патріотичній тематиці.

Література:

1. Бабинець К. М., Молнар Т. І. Ситуативне моделювання як засіб формування ключових компетентностей здобувачів початкової освіти. *Наука майбутнього*. 2025. № 1(15). С. 3–8.
2. Комкова О. С., Качерова О. Г. Метод проєктів як засіб креативно-пізнавальної діяльності молодших школярів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ». *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2019. № 1(3). С. 197–200.
3. Попова О. В., Попова Л. В. Квест-технології як засіб активізації пізнавальної діяльності молодших школярів. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2019. № 1(3). С. 155–161.
4. Чотири онлайн-симуляції для цікавих уроків у сучасному форматі Всеосвіта. 2021. URL: <https://vseosvita.ua/c/pedagogy/post/36255> (дата звернення: 15.09.2025).
5. Шустваль М. Ф., Шустваль С. М., Лядова Т. І., Волобуєва О. В. Формування пізнавальної самостійності студентів у контексті Болонського процесу. *Медична освіта*. 2013. № 3. С. 125–130.